

PAISAIA-IKUSPEGIA ETA HAREN LAU DIMENTSIONAK

METODO INTERPRETATZAILE KONSTRUKTIBISTA
BATEN PROPOSAMENA,
BILBOALDEKO HIRI-BAZTERREKO PAISAIA
MENDITSUEN KASUAN APLIKATUA

Maider Uriarte Idiazabal (egilea)
Anartz Ormaza Ugalde eta Leire Milikua Larramendi (editoreak)

Udako Euskal Unibertsitatea eta Euskal Herriko Unibertsitatea
Bilbo, 2017

© Udako Euskal Unibertsitatea

© Maider Uriarte Idiazabal

ISBN: 978-84-8438-634-6

UPV/EHUren ISBNa: 978-84-9082-702-4

Lege-gordailua: BI-1253-2017

Inprimategia: PRINTHAUS S.L., Bilbo

Editoreak: Anartz Ormaza Ugalde eta Leire Milikua Larramendi

Azaleko irudiaren egilea: Daniel Tamayo

Azalaren diseinua: Igor Markaida

Hizkuntza-zuzenketen arduraduna: Ander Altuna Gabiola

Banatzaileak: UEU. Erribera 14, 1. D BILBO telf. 946790546 Faxe. 944793039

Helbide elektronikoa: argitalpenak@ueu.eus

www.ueu.eus

Euskal Herriko Unibertsitatea

Helbide elektronikoa: argitalpenak@ehu.eus

www.ehu.eus/argitalpenak

Elkar Banaketa: Igerabide, 88 DONOSTIA

Galarazita dago liburu honen kopia egitea, osoa nahiz zatikakoa, edozein modutara delarik ere, edizio honen Copyright-jabeen baimenik gabe.

*Etxekoei, eskerrik beroena eta maitasunik handiena, edonola eta edonoiz ere,
beti aurrera egiten laguntzeagatik.*

*Kepari, aitzinera egiteko dudan bidaide onenari, beste dena,
eta guztia eskertzen diot, bihotz bihotzez.*

Aurkibidea

HITZAURREA	7
0. LABURPENA.....	9
1. SARRERA	11
1.1. Motibazioa	11
1.2. Ikergaia eta ikerketa-galderak: nolakoak dira hiri-bazterreko paisaiak?.....	12
1.3. Erronka: hiri-bazterreko paisaien ulermena.....	13
1.4. Proposamena: interpretazio-metodo bat	14
2. TESTUINGURU TEORIKOA ETA METODOLOGIKOA	17
2.1. Testuinguru teorikoa	17
2.2. Testuinguru metodologikoa.....	23
3. PAISAIA-IKUSPEGIA TRESNA ETA HAREN LAU DIMENTSIOAK	27
3.1. Tresnaren oinarri teorikoak	27
3.2. Paisaia-ikuspegia tresnaren lau dimentsioak	29
3.2.1. 1. dimentsioa: Ideia.....	30
3.2.2. 2. dimentsioa: Irudikapena.....	31
3.2.3. 3. dimentsioa: Agentzia.....	33
3.2.4. 4. dimentsioa: Elementuak.....	34
3.3. Paisaia-ikuspegia tresnaren ekarpen onargarriak.....	36
4. IKERKETA-KASUA ETA OINARRI ENPIRIKOA: BILBOALDEKO BAZTERREKO PAISAIA MENDITSUAK	39
4.1. Aurkezpena	39
4.1.1. Bilboaldeko hiri-garapena eta plangintza	40
4.2. Bilboaldeko mendien bazterketa.....	49

4.2.1. Bazterreko paisaiek irudikapen gutxi dituzte.....	50
4.2.2. Lehen arketipoa: nekazaritza-giroko euskal paisaia	51
4.2.3. Bigarren arketipoa: Bilbo = Itsasadarra	52
4.2.4. Euskal Artearen historiari gainbegiratu labur bat	53
4.3. Paisaia-iruditegi grafikoaren interpretazio-lana	57
4.3.1. Bilboren bi irudi XIX. mendearen hasieran.....	57
4.3.2. Material grafikoaren azterketa	57
4.3.3. Euskal paisaia arketipoaren osatzea: nekazaritza-paisaiaren irudikapenak.....	61
4.3.4. Bilboko itsasadar industrialaren arketipoaren osatzea.....	62
4.3.5. Begirada hibridoa: hirugarren saila.....	64
4.4. Itsasadarraren eta mendiaren arteko banaketa	66
4.5. Laburpena	67
5. ESZENAK	69
5.1. Lehen eszena: landa-lana [tresnaren lehen aplikazioa].....	69
5.1.1. Sarrera.....	69
5.1.2. Landa-lana eta dokumentazioa	69
5.1.3. Paisaia-elementuen bilketa eta sailkapena.....	74
5.1.4. Paisaia-ikuspegien formulazioa eta kartografia.....	75
5.1.5. Sei ikuspegien formulazioa eta esanahia	77
5.1.6. Ondorioak	87
5.2. Bigarren eszena: artxibo-lana [tresnaren bigarren aplikazioa]	88
5.2.1. Sarrera.....	88
5.2.2. Dokumentazio-prozedura.....	90
5.2.3. Agirietako edukien dokumentazioa eta analisisa	94
5.2.4. Agirien irakurketa teorizatua	135
5.2.5. Ondorioak	170
6. BIGARREN ESZENAREN ONDORENA: SINTESIAK, MUGAK ETA EKARPENAK.....	173
6.1. Hiri-bazterreko paisaiaren osaketan joerak: dimentsio barneko joerak.....	173
6.2. Hiri-bazterreko paisaiaren osaketan joerak: dimentsioen arteko gainjartzeak	179
6.3. Berariazkoa ez den paisaia-eraikuntza.....	182
6.4. Bigarren eszenaren mugak: agiri kopurua eta teoria anbiguoak.....	183
6.5. Ikuspegien arteko konbinazioak eta beste mendi mota batzuk.....	185
6.6. Konbinazioak	186
6.7. Beste mendi mota batzuk.....	190

7. ONDORIOAK.....	199
7.1. Laburpena	199
7.2. Ikerketa-helburuak erdiestea	202
7.3. Mugak	205
7.4. Aurrera begira	206
 BIBLIOGRAFIA.....	 207

Hitzaurrea

Lehen aldia da liburu baten hitzaurrea idazten dugula. Eta orain dela urtebete, inondik inora pentsatu ere ezingo genuen egin liburu honetarako hitzaurrea idazteko ardura izango genuenik.

Maidar Uriarte Idiazabalek 2015eko urrian defendatu zuen bere doktoretza-tesia. Zalantzarik gabe, lan bikaina egin zuen, bai defentsa egun hartan bertan, bai tesia munduan zehar lantzen ibili zen aurreko urteetan ere. Garatutako lana mardula izan zen, ikerketa sakona. Eta esfortzu hura guztia ezin zen defentsa hartan geratu. Haren ikerketarako grina eta lanerako gaitasuna ez ziren eten tesiaren aurkezpenarekin, eta sarritan adierazi zigun tesia liburu moduan publikatzeko asmoa izan bazuela, noiz edo noiz. Urte luzez gogor lan egin osteko deskantsua hartu ondoren, gai honi tira egiteko gogoia hor zuen. Astia izan zuen faltan, ordea. Hori dela-eta aurkitzen dugu geure burua, hemen eta orain, haren tesian oinarritutako liburu honetako hitzaurrea idazten.

Maidarren tesia liburu bihurtzeko edizio-lanak egiteko eskaintza jaso genuenean izugarritzko ardura sentitu genuen; handia, oso handia. Eta aldi berean, esker ona. Guretzat ohorea izan da liburu honetako editore-lanetan ibiltzea, eta Maidarren ikerketan burubelarri aritzea. Hasieratik Maidarri egiten diogun eskaintza moduan sentitu dugu biok.

Ez da erraza hitzak topatzea hark burutu ezin izan zuen asmo hura gauzatzeak sorrarazten digun sentipena adierazteko. Argi gogoratzen dugu berataz harro geundela esan genion unea, behin tesiko defentsa bukatu zuenean. Seguruena, aurreko urteetan esplizituki adierazi ez genion harrotasuna, benetan sakonean sentitu genuen egun hartan. Aipatutako harrotasun hori hazi baino ez da egin, haren lanean murgiltzeko aukera izan dugunetik.

Eskerrak eman nahi dizkiegu, bihotz-bihotzez, Maidarren etxekoei, Kepari eta gurasoei, lan hau aurrera eramateko gudan jarritako konfiantzagatik.

Azalaren irudiaren egile den Daniel Tamayo artistari ere eskerrak eman nahiko genizkioke. Dani Maidarren familiaren gertuko laguna izanda, beren-beregi sortu zuen irudi hau Maidarren omenez.

Maiderrekin miresten zuen Maialen Lujanbiori entzuna da: «Gauzak abiatzeak badu bere meritua, baina benetan zaila dena, gauzak bukatzea da. Ez da erraza. Bertsotan ez bezela, bizitzan ezin da bukaera pentsatu, nahiz eta bukaera jakin. Ekimena eta ekintzailatza dago baloratuago gaur egun, baina egia esan, hasi edozein hasten da, benetako artea, bukatzen jakitea da».

Argi dugu Maiderrekin jakin izan zuela bere ikerketa-lana ezin hobeto bukatzen. Erraza izan ez den baina gogotsu egin dugun edizio-lan honek Maiderrekin bere buruarekin zuen zorrotasun maila betetzea espero dugu, maitasun handiagoarekin ezingo genukeen egin eta.

Anartz Ormaza eta Leire Milikua

0. Laburpena

Hiri-bazterreko paisaien izaeraren interpretazioari buruzko lan bat da hau. Ikerketak jorratu duen arazoa konbinazio bat da; batetik, paisaion izaera kontzeptualizatzeko ohiko irudikapen problematikoa edota generikoa legoke, eta, bestetik, paisaia-plangintza eta paisaien zaharberritze-prozedurentzat paisaiok behar bezala ezagutzen ez diren tokiak direnez gero, egiten duten erronka legoke. Hortaz, lanak hiri-bazterreko paisaiak kudeatzeko onuragarria izan daitekeen ezaugarri kualitatiboen erabileraren bidezko paisaia-izaeraren definizioa bilatzen du. Horretarako, paisaion izaeraren definizio onargarri bat formulatzen da eta dokumentatutako gizarte-eraikuntzak interpretatzen dira. Helburua berezko paisaia-egiturak eta paisaiaren garapenaren joerak bilatzea da, berariazko kudeaketa eta plangintza-irizpide zehatzak sortzeko onuragarriak izan daitezkeelakoan.

Ikerketari abia eman zitzaion hiri-bazterreko paisaien izaera ulertzeko proposamen batekin, honako hiru oinarri hauek dituen: bata, paisaia gizarteak eraiki duen geruza anitzeko kontzeptu gisa ulertzen duen teoria-ikuspegia; bigarrena, konstruktibismoa oinarri duen interpretazio-tresna baten egituraketa; azkena, hiri-bazterreko paisaien ikerketa-kasu konkretu baten erabilera. Proposamenak oinarri teoriko konstruktibistak dituen tresna bat garatzen du, eta hura frogatzeko Bilboaldeko hiri-bazter menditsuko paisaia-interpretazioa jorratzen du.

Estrategia erreflexibo bat dela medio, hiru pauso nagusiri jarraitzen dien metodo interpretatzaile bat osatu da. Hasteko, aurrekari bibliografikoen berrikuspenaren bitartez interpretaziorako testuinguru teorikoa osatu da, eta hiri-bazterreko paisaiaren izaera teorikoa ere ezarri¹. Ondoren, proposatutako interpretaziorako paisaia-ikuspegia tresna aplikatu da. Aplikazio horrek bi pauso edo eszena ditu: landa-lana eta artxibo-lana, alegia. Horrela, hastapeneko paisaia-izaeraren formulazio espekulatibo bat osatu da begi-bistakoak diren lurralde-elementuak oinarri hartuta, eta, segidan, formulazio hori sakonago aztertu da agiritegietako dokumentuak erabiliz. Hortaz, emaitzak bi motatakoak dira: lehenengo paisaiaren ulerkerak sortzaile gisa aintzat har daitekeen berreraikuntza bat, eta bigarren paisaiaren bilakaera ulertzeko, baita hura kudeatzeko ere, egitura ikusezinak, joerak eta aukerak identifikatu dira, nolabait lehenengo paisaia-karakterizazioaren osagarri direnak.

1. Liburu honek oinarrian duen tesian modu zabalagoan lantzen da hiri-bazterreko paisaiaren izaera teorikoa. Horren berri modu sakonagoan izan nahi izanez gero, tesi-lan osoa dago esteka honetan: <<http://hdl.handle.net/10810/19084>>.

Lanak proposatzen duen paisaia-ikuspegia tresnaren ekarpena hiri-bazterreko paisaiak ulertzeko hurbilketa konstruktibista batekin egiten du. Halaber, hiri-bazterreko paisaietako eraikuntza ukigarri eta ukiezinekiko tresnak duen jarrera interpretatzaile zabal eta enpatikoak lekuan lekuko analisi-prozedura tradizionalak osatzeko ahalmena izan dezake.

1. Sarrera

1.1. MOTIBAZIOA

Lan honen motibazioa bi alderdi nagusik osatzen dute. Batetik, arkitekturaren edo diseinuen eta tokiaren arteko harremanaren oinarrian dagoen espazioaren irakurketa-irizpideak, eta, bestetik, eraikuntzaren eta ekonomiaren krisiak eragindako praktika-testuinguru berria.

Iñaki Abalosek (2001) *La Buena Vida* liburuan arkitektura eta fenomenologia aztertzen zituen atalean galdetzen zuen: posible ote da toki degradatu bat fenomenologikoki irakurtzea arkitekturaren bitartez esperientzia atsegingarri bat sortu ahal izateko? Fenomenologiaren oinarrian dago tokiaren *genius loci*a ulertzea, eta hirien periferien kasuan, esaterako, Eduard Bruren (1997) ustez, jeinuek alde egin dute eta hortaz izaerarik edo esentziarik definitzea ezinezkoa edo zaila bihurtzen da. Alegia, eremu degradatu bat fenomenologikoki ulertzerakoan oztopoak topatzen dira ezaugarri horiekin arkitektura edo diseinu erakargarri bat osatu ahal izateko.

Bestalde, tokiaren irakurketa subjektiboen kontsiderazioek ez dute islarik praktika arruntetan, kontuan hartzen baldin badugu hirigintza-arauek edota eraikuntza-kode teknikoek ezartzen dituzten tokiaren baldintzak kuantifikazioaren bidez soilik zehazten direla. Hortaz, lekuaren irakurketa fenomenologiko edo subjektiboentzako tokia urria dela esan daiteke.

Bigarren alderdiak 2008tik dirauen krisialdiak marraztutako egoera profesiona-larekin du zerikusia. Hots, arkitektura-estilismoen eta hiriaren hazkuntzari nolabaiteko muga jarri zion egoerarekin. Horren arabera, existitzen den hiriaren berreskurapena eta birgaitzea bilakatzen da arkitektoen etorkizuna ahalbidetu dezakeen praktika-eremua.

Existitzen den lurralde eraikiaren kudeaketak hiri-bazterra kudeatzea ere dakar, hots, fenomenologikoki kualifikatzea zailak diren eremuen antolamendua eta diseinua. Kasu horietan, hirigintzak ezartzen dituen interbentzio-irizpideen argitasuna hirigunearekin alderatuta ilunagoa edo zehaztapen urriagokoa dela esan daiteke. Eremu hura gobernatzen duen arau nagusia, EAEko testuinguruan bederen, hiru lurzoru-klasifikazioen arteko bereizketa erabakitzen duena da: urbanoaren, urbanizagarriaren eta urbanizaezinaren arteko muga lauso bezain erabakigarria ezartzen duena; hots, hiri-bazterrik onartzen ez duena.

Nahiz eta hainbat terminoren bitartez hiri-bazterreko paisaiak izenda daitezkeen —periferia, periurbanitatea, bazter hiritar-landatarra, *sprawl*, hiri-ertza eta abar—, haren existentzia edota izaerak ez du islarik ezta onarpenik ere euskal plangintza eta antolamenduaren testuinguruetako dokumentuetan, behintzat. Egon badago hiri-bazterreko paisaiaren onarpena egiten duen tresna ofizialik, hain zuzen ere, Europako Paisaiaren Hitzarmena. Alabaina, bere ekarpen kontzeptualak estimagarriak badira ere —jendearen hautumatea eta toki orok duen paisaia-izaera onartzen baititu—, oraindik orain, lausoegia suertatzen da paisaia-interbentzio eta -balorazioaren irizpideei dagokienez. Hitzarmena oneste hutsak ez ditu paisaiaren mantenua, planeamendua eta kudeaketa bermatzen, eta irizpideak lantzeke daude, paisaia-izaerak kasuan kasu aztertzeke beharra adieraziz.

Hortaz, motibaziotik bi ikerketa-arazo erator daitezke: tokiaren irakurketa objektiboen eta subjektiboen arteko talka —edo hirigintzaren kuantifikazioen nagusitasunak irakurketa kualitatiboei jartzen dizkien mugak—, eta bestetik, hiri-ertzaren kudeaketaren kasu zehatzean, horren definizio-gabeziak eta kualifikazio negatiboek marrazten duten interpretaziorako erronka edo *genius loci*aren ausentzia.

1.2. IKERGAIA ETA IKERKETA-GALDERAK: NOLAKOAK DIRA HIRI-BAZTERREKO PAISAIAK?

Ikerketa-galderak hurrengoak direla esan daiteke:

- Bazterreko paisaiaren berezko izaera nolakoa da? Osatu duten elementuen eta eraginien ezaugarriak zeintzuk dira?
- Zeintzuk dira plangintzan edo interbentzio bidez indartu daitezkeen bazterreko paisaiaren balio potentzialak?
- Nola interpreta daiteke bazterreko paisaia bat alderdi eta ezaugarri subjektiboak eta objektiboak biak kontuan hartuz?

Galdera horiei erantzuteko, lan hau bazterreko paisaia-izaeraren azterketari ikuspegi subjektuarterko baten bidez eta hurbilketa espekulatibo bat eginez abiatzen da; hots, tokian tokiko ezaugarri neurgarriak eta ukiezinak elkarrekin lotzen dituen eta berezkotasunak bilatu nahi dituen hiri-bazterreko paisaiaren ulerkera konplexu eta barneratzaile bati ekiten zaio ezarritako lurzoru-kategorizazioak gainditzeko asmoz.

Lan honek hiri-bazterreko paisaiaren izaera ulertzen lagun dezakeen tresna metodologiko bat izan nahi du. Lurraldearen ulermen objektibo eta subjektiboaren tentsioek sortzen duten testuinguru praktikoari egin nahi zaio ekarpena, baita paisaia hiritartuek duten diseinu- eta plangintza-irizpide gabeziak zehaztutako testuinguruari ere. Zehazki, diseinu- eta plangintza-erabakiak hartzen lagunduko duen eta tokian toki historikoki eta kulturalki zehatza den ulerkera bat osatzeko ahalmena duen interpretazio-tresna bat proposatuaz eremu praktikoari egin nahi zaio kontribuzioa.

1.3. ERRONKA: HIRI-BAZTERREKO PAISAIEN ULERMENA

Erronka nagusia da beraz, hiri-bazterreko paisaien izaera ulertzeko metodo bat diseinatzea. Horrek baldintza batzuk aurretik ezarrita dakartza: hasteko, gizarteak lurraldearengan duen eragin kontzeptual eta fisikoa aintzat hartzeko beharra, eta lurraldearen askotariko interpretazioak aintzat hartzea; hainbat agenteren eskutik datozen ulerkera objektiboak nahiz subjektiboak, alegia. Ulermen hori modu sistematiko eta normalizagarri batean egin beharko litzateke, prozedura propositiboetako analisi- eta proposamen-prozedurekin bateragarria suerta dadin.

Gainera, paisaia arketipiko ezagunen eragina saihestu beharko litzateke, balioak eta esanguratsua denaren kontsiderazioari dagokionez ahal bezain ikuspegi barneratzailea bilatu ahal izateko. Horrek esan nahi du analisia egiterakoan aurrez tokiaren bokazioa edo estetikaren kalitatea ezarri gabe bideratu beharko litzatekeela, lurraldearen etorkizuneko egoera bertako ezaugarri eta indarguneetan bilatuz. Analisia, gainera, lurraldeko elementu eraikien arteko balio-diskriminaziorik ezarri gabe egin beharko litzateke; hots, orokorrean atseginak eta desatseginak diren elementu eraikien artean bereizketarik egin gabe. Alderantziz, jarrera enpatiko baten bidez aurre egin beharko litzaioke paisaiaren analisiari (Sieverts, 2003).

Irudi konplexu horrekin lan egin dezakeen testuinguru teorikoa epistemologia konstruktibista batek eskaintzen du. Gizarte-konstruktibismoaren irizpideak paisaiara estrapolatzen baldin badira —errealitatea gizarte-praktiken eta -prozesuen ondorioa da, eta gizarteari buruzko jakituria gizarteak berak sortzen du (Sandywell, 2008)—, esan daiteke paisaia gizarteak eraikitako fenomeno bat dela, hainbat parte-hartzaileekin eta beste hainbeste jardueren ekoizpenarekin osatua dena, eta paisaiaren jakituria ere gizarteak eraikitakoa da. Era berean, paisaiaren inguruko ideiak kulturalki zehatzak direla ere iradokitzen du ontologia konstruktibista batek (Swaffield, 2006). Ondorioztatzen da, gizartea aldatzen den bezala, paisaiak ere aldatzen direla, bai maila materialean bai ideologikoan ere (D. E. Cosgrove, 1998). Beraz, hainbat geruzatako eta beste hainbeste aktoreen eraikuntza edo ekoizpen bat bezala irudika daiteke paisaia (Meinig, 1979). Alegia, paisaiaren osaera konplexua kudeatzeko ahalmena du postura konstruktibista batek.

Hortaz, lan honen helburua den hiri-bazterreko paisaien ulermena lortzeko ikuspegi subjektuarterko batetik abiatzen da, postura objektibistarekin edo subjektibistarekin bat egin gabe, eta, ordea, bien artean bitartekari-lanak eginez (Swaffield, 2006). Liburu honek bazterreko paisaien izaera interpretazioaren bidez ulertzeko asmoa dauka, esan bezala, paisaiaren alderdi materialak zein kontzeptualak aztertuz, paisaia kulturalki eta geografikoki zehatza den kontzeptu eraiki bat dela onartuta. Izaera zehatz horren bilaketak paisaia tipo hauen izaera-gabetasun usteak gainditu nahi ditu, eta etorkizuneko egoerak planifikatzeko, baita diseinatzeko ere, baliagarriak diren ezaugarri zehatzak topatu nahi ditu ertzeko lurralde horietan.

1.4. PROPOSAMENA: INTERPRETAZIO-METODO BAT

Lanaren estrategia nagusiak ikerketan eman diren pausoak zehazten ditu, kasu honetan prozesu abduktibo edo erreflexibo bat jarraitu delarik. Aldiz, alderdi epistemologikoak, ikertzailearen, ikergaiaren eta proposamenaren arteko harremana zehazten du. Lehenengo aspektu estrategikoak teoriaren eta metodoaren arteko lotura bat definitzen du, hots, hainbat metodorekin esperimendatzeko da ikerketa-galderari hobekien lerroten zaion erantzun onargarriena bilatzeko. Bigarren alderdiak, berriz, oinarri epistemologiko konstruktibista bat du, eta paisaiaren jakintza-oinarrien izaera *eraikia* ere onartzen du. Ondorengo lerroetan, ikerketa-testuinguru horren arabera diseinatu den ikerketa azaltzen da, pausoz pauso.

Hasteko, hiri-bazterreko paisaia ikergaiarekin zerikusia duen literaturaren berrikuspena egin da, testuinguru teorikoa ezartzeko, ikergaiaren irudi garbiago bat lortzeko eta joera teorikoak detektatzeko. Jarraian, testuinguru metodologikoaren egituraketa landu da paisaia analizatzeko eta interpretatzeko ezarriak dauden metodoetan oinarrituta. Bi alderdi teoriko eta metodologikoek bidea eman diote kasu gisa aukeratu den Bilboaldeko hiri-bazterreko paisaia menditsuaren interpretazioari. Interpretazio-lanak bi metodo nagusiren bitartez egin dira: landa-lana eta artxibolana, hainbat ikerketa-teknika erabiliz eta tresna zehatz bat aplikatuz.

Hiri-bazterreko paisaien interpretaziorako tresna bat eta prozedura bat proposatzen da. Bi alderdi nagusi berezitu daitezke proposamenean, batetik tresna interpretatzailea, eta, bestetik, tresnaren aplikazio-prozedura. Tresna interpretatzailea paisaia-ikuspegia (PI) izenarekin adierazi da eta paisaiaren ulermen konstruktibistaren oinarri teorikoak biltzen ditu. Bi helburu betetzeko diseinatu da; batetik, lurralde konkretu bat osatu duten hainbat *ikuspegi* edo lurraldea ulertzeko modu onargarriak formulatzeko, eta, bestetik, formulatzen den paisaia-ikuspegi bakoitzeko ikerketa hermeneutikozko lau lerro ezartzeko. Laburrean esanda, paisaia-ikuspegia tresna paisaiaren ebaluazio espekulatiboa egiteko eta era berean paisaiaren interpretazio sistematiko bat egiteko erabiltzen da. Hots, tresnak Interneteko bilatzaile baten moduan funtzionatzen du ikertzen den fenomenoaren hainbat hurbilketa eskaintzeko gai delako, eta, bestalde, filtro gisa ere balio du ikerketa egituratzen duelako hainbat motatako informazioa sailkatuz eta bilduz. Funtzionalitate bikoitz hori bi eszena edo fasetan frogatzen da eta elkarri lotuta dauden bi emaitza sorta eragiten ditu.

Hortaz, paisaia-ikuspegia tresna hiri-bazterreko paisaien ikerketa-kasu zehatz baten interpretazio-prozeduraren bidez inplementatzen eta frogatzen da: Bilboko kasu menditsuan, hain zuzen ere. Kasu zehatz horrek ere tresna enpiriko baten izaera du; izan ere, proposatzen den hiri-bazterreko paisaien interpretaziorako metodoaren garapenean eta frogatzean erabiltzen da.

Paisaia-ikuspegiaren aplikazioko lehen pausoari lehenengo eszena izena eman zaio eta lehen aipatu landa-lanaren bitartez ematen zaio abiada. Landa-lana hainbat dokumentazio-txangotan egiten da eta emaitza gisa azter-eremuaren

hastapeneko interpretazio barneratzaile bat lortzen da, hainbat paisaia-ikuspegiren bitartez osatzen den paisaiaren ebaluazio espekulatzailea, alegia. Landa-lanak begibistaz ikusten diren elementuak dokumentatzen ditu 30 txango inguru eta ehunka argazkitan. Elementuak kategorizatu eta geruzatan mapeatzen dira. Sail eta geruza horiek lurraldea interpretatzeko paisaiaren ikuspegiak adierazten dituzte.

Ikerketaren bigarren zatian, edo bigarren eszenan lehenengo berreraikuntza horretatik abiatzen da artxibo-lan bat egiteko. Atal horren helburua, 1. eszenan formulatu diren paisaia-ikuspegiaren alderdi ukiezinak osatzea da. Artxibo-lanean, edo bigarren eszenan, sailkatutako eta interpretatutako lurralde-elementuekin zerikusia duten agiriekin osatu dute datu-base enpirikoa, ia 100 agiri bilduta. Horiek analizatu eta interpretatu egin dira haien edukia analizatuz, baita diskurtso eta irudien esanahiak interpretatzeko teknikak erabiliz ere. Analisi eta interpretazio horrek tresnaren bigarren funtzionalitatea irudikatzen du, hots, modu sistematikoan paisaiaren izaera interpretatzen du hainbat informazio motaren bilaketak egituratuta. Artxiboko dokumentazioak paisaia-ikuspegi bakoitzeko lau dimentsioetan zehazten den informazioa bilatzen du agiritan:

Idea_ 1. dimentsioa: lurraldearen ulerkera.

Irudikapena_ 2. dimentsioa: Ideiaren edo 1. dimentsioaren irudi bidezko edo idatzitako Irudikapena.

Agentzia_ 3. dimentsioa: Ideia sustatu duen eta Irudikapena ekoitzi duen gizarte-agentea.

Elementuak_ 4. dimentsioa: Ideiaren eraginez eraikitzen-sortzen direnak.

Ondoren, bi eszenetan lortu diren emaitzak aztertzen dira, eta elkarren arteko loturak eta joerak bilatu dira. Bertan, ikerketa-kasuaren izaera osatzen duten egiturak eta joerak biltzen dira emaitza gisa, baita proposatzen den metodoak egiten duen ekarpenaren justifikazio gisa ere. Finean, bazterreko paisaiaren kasuistika konkretutik paisaiaren interpretazio-estrategia orokor bat planteatzera iritsi dela esan daiteke. Kasuistika konkretu hori Bilboaldeko mendialdeko paisaiak osatzen du, eta kasuak kutsu instrumentala du eta oinarri enpiriko gisa erabiltzen da.

Amaitzeko, epistemologia konstruktiboaren barnean ikertzaileak duen rolari buruz hitz bi. Ikerketa modu honek ikertzaileak ikergaiarekin duen lotura onartzeko ahalmena du. Hortaz, aztertzen den fenomenoari buruz hark egin ditzakeen balorazioak aintzakotzat hartzen dira ikerketan. Kasu honetan ikertzaileak lotura zuzena du ikerketa-kasuarekin, Bilboaldearekin, alegia. Horregatik, errealitatearen (Bilboaldeko hiri-bazterreko paisaia menditsuen) begirada balioztatuak eragina du ikerketa-kasuaren interes-eremuak eta oinarritzko paisaia-elementu esentzialak identifikatzerakoan. Ikertzailearen eragina, beraz, tokiko arazo eta garapen zehatzak ezagutzen dituelako, elementuen eta tokien aukeraketan topa daiteke; «aukeraketa-irizpide» batean gorpuztua, alegia.